

Jonge mensen aarzelen om eraan te beginnen. Ouderen willen er uit. De blijvers zoeken uit hoe we de lerarenjob weer aantrekkelijker maken.

Maak de job sexy

Veertig leraren en directeurs, docenten en studenten uit alle netten kwamen een half jaar lang elke maand naar 'Brussel' om te *resoneren* over de waardering van de leraar. **Vrijwillig. Geen vakbondsdiscours of belangen van een schoolnet in vergaderlokaal G42 op het departement Onderwijs. De resonantiegroep overhandigt nu vier concrete voorstellen aan de onderwijsminister. Hoe reageert zij? En wordt de job hierdoor ook sexy?**

1 Geef alle scholen een krediet van 10 procent

Rudi Boydens, Steunpunt Waardering, departement Onderwijs: «Scholen zouden minstens een supplementaire enveloppe van tien procent meer lestijden moeten krijgen. Die mogen ze dan uitsluitend gebruiken om extra taken of projecten uit te voeren. Vooral deze projecten geven meer kleur en variatie aan de loopbaan van een leraar. Nu staan leraren voor een vlakke loopbaan. Er ontbreekt perspectief voor wie dat wil. Zo kunnen scholen de talenten van hun leraren te weinig inzetten om in team een goede school te worden. De tien procent is nodig, niet alleen om een project uit te voeren, maar ook om een tijdelijke en/of deeltijdse vervanger aan te stellen. Zo kan een leraar zich profileren als ict-coördinator. Hij kan tenslotte al de schoolcomputers niet na de uren blijven onderhouden. Als ict-coördinator specialiseert hij zich verder en deelt hij zijn kennis en talent met de collega's. Dit versterkt samenwerken in teamverband. Leraren vragen lang niet altijd meer loon of premies voor extra inspanningen. Ze voelen minstens even veel waardering met extra tijd om taken of opdrachten uit te voeren.

Leraren en scholen presteren méér dan de arbeid waaraan de overheid budgetten besteedt. Deze meer-prestaties verschillen van school tot school, van leraar tot leraar. Zo kent elke school haar specifieke dynamiek, aandreven en verwezenlijkt door mensen met verschillende vaardigheden. Scholen responsabiliseren betekent ze zelfstandiger maken, ook materieel. Zelfstandig een krediet beheren omvat verantwoording afleggen, zonder echter in omslachtige administratieve procedures te

belanden. Daarom zou de overheid het differentiatiekrediet moeten koppelen aan een goedgekeurd schoolbeleidsplan, dat men na drie jaar evalueert.»

Marleen Vanderpoorten, minister van Onderwijs en Vorming: «Het is een goed voorstel. Er zijn nu al veel mogelijkheden voor elke school om een deel ervan te realiseren. Niemand zegt bijvoorbeeld dat we in een basisschool per klas moeten werken. Zet elke leerkracht met zijn talenten en interesses in waar hij het best rendeert. Doorbreek de muren van de klassen. Elke school heeft uren voor Bijzondere Pedagogische Taken (BPT), maar die worden niet altijd even creatief gebruikt. Er gaan extra uren naar het secundair (dit jaar 7 000, volgend jaar 14 000 en dan 20 000...). De school kan die gebruiken om leerlingen of jonge leerkrachten beter te begeleiden. Maar ik vrees dat ze op veel plaatsen gewoon dienen om onderbevolkte studierichtingen in stand te houden of om enkele collega's tevreden te stellen. Ook de extra uren voor gelijke kansen zijn niet meer dan een dooie mus als we de hele zaak niet goed begeleiden. Daar zit de knoop. Scholen waar het héle team mee mag beslissen, waar de budgetten en de uren doorzichtig zijn, waar de directeur een visie heeft en waar het schoolwerkplan de begeleiding draagt... daar kan héél veel.»

2 Bereid jonge leerkrachten beter voor op de praktijk

Jean-Philip Musch, docent lerarenopleiding en lid van de resonantiegroep: «Ik pleit voor praktijklectoren in de lerarenopleiding. We moeten meer een beroep doen op mensen die echt voor de klas staan. Ikzelf

«Extra uren zijn een dooie mus als ze enkel dienen om wat collega's tevreden te stellen.»

put uit 25 jaar ervaring in het beroepsonderwijs. In de lerarenopleiding weet ik daardoor wat een beginnend leraar nodig heeft om goed te kunnen lesgeven. Laten we een selectieambt creëren en goede leraren een deeltijdse opdracht geven in de lerarenopleiding. Dat zou vooral in het kleuter- en lager onderwijs de kloof tussen opleiding en praktijk kunnen verkleinen.»

De resonantiegroep spreekt over 'twee werelden verbinden'. Jean-Philip Musch: «De overheid vernieuwde de lerarenopleiding, maar ze vergat de praktijkmensen op school erover in te lichten. Een school die een beginnend leraar aanstelt, weet daardoor niet goed wat ze van hem mag verwachten. Jonge leraren worden te weinig opgeleid om buiten hun vakgebied de maatschappelijke vragen op te vangen. Er ontbreken 'brugpersonen' die zowel functioneren in de opleiding als op school.»

Instituten voor lerarenopleiding en scholen werken het best samen. Dat is alleen haalbaar met professionele ondersteuning. De beleidsvoorstellen onderscheiden hierin drie functies. De 'stagebegeleider' is op school het aanspreekpunt voor de samenwerking met de lerarenopleiding. De 'stagementor' is de begeleider-leraar die de lesopdrachten van de stagiair bijwoont, opvolgt, bespreekt en beoordeelt. De 'coach' begeleidt op school beginnende leraren. Stagebegeleider, mentor en coach zouden moeten kunnen rekenen op erkende training.

Marleen Vanderpoorten: «Zeer zinnige voorstellen. In september 2004 moet het nieuwe decreet over de lerarenopleiding werken. De discussies gaan volgens mij echter veel te veel over titels en structuren. Als we daaraan raken staat iedereen direct op zijn achterste poten. Ik zou, net als de resonantiegroep, liever over nieuwe inhoud spreken: gelijke kansen, ict, leren omgaan met verschillen, teamwerk, jonge leerkrachten coachen en mentoren daarvoor deeltijds klasvrij maken... In de lerarenopleiding moeten bovendien heel wat opleiders zelf ook beter opgeleid worden.»

3 Waaronder moet Onderwijs alles betalen?

Sarah Coorevits, Steunpunt Waardering, departement Onderwijs: «Moet alleen het departement Onderwijs opdraaien voor de kosten, zodat scholen kunnen inspelen op de steeds groeiende verwachtingen van de maatschappij? Verkeersopvoeding, voorlichting over drugs en seks... Het departement Onderwijs trekt nu geld uit voor kinderverzorgsters om de overbelasting van kleuterleidsters op te vangen. Waarom is er geen interdepartementale samenwerking en financiering voor dit project, zodat ook het departement Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen een deel betaalt? Men kan men een verkeersdeskundige van een rijkschool inschakelen. Laat de specialist uitdenken hoe hij dat educatief aanpakt. Mensen

uit de praktijk prikkelen jongeren meer dan een gewone leraar die verkeersveiligheid in zijn vrije tijd uit een map bijstudeert. Misschien kan het departement Mobiliteit, Openbare Werken en Energie dit initiatief meebetalen.»

De resonantiegroep weegt een herverdeling van de financiële middelen af, binnen de departementen van de Vlaamse Gemeenschap en tussen de federale en de Vlaamse overheid. Een andere optie om het gebrek aan middelen te compenseren is mankracht uit andere sectoren engageren voor specifieke projecten, taken en functies, zoals sportfunctionarissen, jeugd-, educatieve-, preventie-, welzijns- en vormingswerkers. De 'geïmporteerde expertise' kan de schoolcultuur en het teamwerk verrijken.

Marleen Vanderpoorten: «Op welke rekening van welk departement de onkosten belanden, is voor mij niet belangrijk. We moeten niet meer denken vanuit onze 'eigen kas'. Als het gemeenschappelijk belang op het spel staat, moet de gemeenschap daarvoor betalen. Zonder kunstgrepen.»

4 Geef meer vorming

Paul Vercruyse, directeur basisschool en lid van de resonantiegroep: «Om het beroep van leraar te herwaarderen, zou men de werkelijke prestaties duidelijker moeten maken aan het grote publiek. Leraren doen meer dan alleen lesgeven. Ze presteren 40 en meer uren per week voor hun klas. Waarvan een deel thuis. Maar de mensen willen dat niet geweten hebben. Ook niet dat een leraar moet blijven om goed les te geven. Dat gaat bij ons van voorlichtingsvergaderingen rond ADHD tot systematische bijscholing. Ik waardeer het meest bijscholing op woensdagnamiddag op een pedagogische hogeschool. Deze instituten hebben een ruim en niet duur aanbod.»

De school, als een lerende organisatie waarbij de leraren ook van elkaar leren, stemt zich steeds meer af op teamwerk. Daarom is teamgerichte vorming een absolute prioriteit. Maar de pedagogische studiedagen zijn nu hiervoor ontoereikend, stelt de resonantiegroep. Ze vragen twee pedagogische werkdagen per schooljaar voor secundair en basisonderwijs.

Daarnaast beschouwt de resonantiegroep persoonlijke vorming als een evidente beroepshouding. Die kan gebeuren buiten de lesopdracht. Maar een leerkracht die individuele bijscholing volgt, zou die bestede tijd bijvoorbeeld moeten kunnen aftrekken van zijn totale schoolopdracht.

Marleen Vanderpoorten: «Akkoord. Er mogen voor mijn part twee volle studiedagen komen. Er is alleen een probleem voor de opvang van de kinderen. Maar daar zijn creatieve oplossingen voor te bedenken, zoals in twee groepen werken. Ik wil nog verder gaan en elke leraar bijvoorbeeld elk jaar een persoonlijke extra vormingsdag toekennen, die hij samen met de lerarenopleiding kan invullen. Er zijn goede én slechte vormingsdagen. Dat weet iedereen. Ik geloof heel sterk in leren en vakgroepen die van elkaar leren. Dat werkt het best. Teamgerichte navorming moet daarbij een prioriteit worden.» ■

DE LERAAR ALS PROFESSIONAL

«Echte herwaardering moet de kwaliteit van het lerarenberoep centraal stellen», zegt onderwijsminister Vanderpoorten. «De leraar is een professional in een professionele werkomgeving. Daarvoor moeten wij hem alle kansen geven. Er zijn drie wegen om dat te realiseren: een betere lerarenopleiding, betere arbeidsomstandigheden en professioneler schoolmanagement. Daar moeten we samen werk van maken.»